

ОЦІНКА І ВИКОРИСТАННЯ РЕЗЕРВНОГО ГЕНОФОНДУ ДЛЯ СТВОРЕННЯ НОВОГО КРОСУ М'ЯСО-ЯЄЧНОЇ ПТИЦІ

В.П.КОВАЛЕНКО – доктор сільськогосподарських наук,
професор, член-кореспондент УААН,
В.І.ОСТАПЕНКО – директор Сумської міської станції
юних натуралістів

Враховуючи виняткове соціальне значення продуктів птахівництва для стабілізації продовольчого ринку, поліпшення забезпеченості населення продуктами харчування та розв'язання продовольчої проблеми, необхідно розвивати власне виробництво продуктів птахівництва.

Реформування аграрного сектора економіки України спричинило появу не лише принципово нових стосунків, а й нових аграрних утворень, в основному з приватною формою власності. Це фермерські, кооперативні та присадибні господарства. Такі господарства можуть орієнтуватися на невеликі обсяги виробництва продуктів птахівництва, використовуючи здебільшого корми власного виробництва, не витрачаючи значних коштів на будівництво пташників та їх технологічне оснащення.

Виходячи з цих передумов, актуальним є створення нової універсальної вітчизняної породної групи м'ясо-яєчного типу для фермерських, присадибних і кооперативних господарств з використанням наявного в Україні генофонду місцевих порід та популяцій м'ясних і яєчних курей.

Досвід показує, що для створення нових високопродуктивних кросів домашньої птиці можна широко залучати генетичний потенціал рідкісних як місцевих, так і зарубіжних порід та популяцій. Самі вони не можуть конкурувати за продуктивністю з м'ясними і яєчними кросами, але можуть бути носіями цінних домінуючих генів, які визначають, наприклад, високу життєвість, стійкість до захворювань ніг, до асцитів, міцну серцево-судинну систему, смакові якості м'яса, масу яєць тощо.

Зараз важко передбачати, які гени птиці будуть цікавити через 15-20 років.

Місцеві породи і популяції можуть використовуватися як цінний матеріал для отримання ефекту гетерозису при схрещуванні з іншими вітчизняними та зарубіжними породами і кросами. Через їх велику генотипову і фенотипову відмінність вони можуть проявляти більший гетерозис, ніж ті, що використовуються в сучасному промисловому птахівництві.

Крім того, однією з головних проблем в птахівництві є ство-

рення високопродуктивних аутосексних кросів.

Метою наукових досліджень, які проводилися в лабораторії зооінженерії та харчових технологій та на навчальній тваринницькій фермі Сумської міської станції юних натуралістів, було вивчення прояву ефекту гетерозису та аутосексності при схрещуванні місцевої рідкісної породи курей юрловська голосиста із зарубіжною породою Орпінгтон палевий та м'ясними кросами Кобб-500 та Арбор Айкерз, як одного із вихідних матеріалів птиці м'ясних кросів при створенні вітчизняної породної групи птиці м'ясо-яєчного типу для фермерських та особистих підсобних господарств. З цієї метою було проведене схрещування чотирьох генотипів.

I. Схема підбору порід курей

♀ \ ♂	Юрловська голосиста	Кобб-500	Арбор Айкерз	Орпінгтон палевий
Юрловська голосиста	X	X	X	X
Орпінгтон палевий	X	X	X	X

Контрольними групами були породи юрловська голосиста, Орпінгтон палевий та м'ясні кроси Кобб-500 та Арбор Айкерз.

Молодняк вирощували в триярусних клітках КБУ-3 з дотриманням всіх технологічних параметрів, ветеринарно-санітарних правил, умов годівлі.

II. Основні показники вирощування дослідного молодняку за 7 тижнів

№ п/п	Варіант поєднання, порода, крос	n	Збереженість поголів'я, %	Середня жива маса, г	Середньодобовий приріст живої маси, г
1	Юрловська голосиста ♂ x Кобб-500 ♀	30	96,72	1776	32,8
2	Юрловська голосиста ♂ x Арбор Айкерз ♀	30	96,82	1764	32,8
3	Юрловська голос. ♂ x орпінгтон палевий ♀	30	96,16	1632	34,0
4	Орпінгтон пажвий ♂ x Кобб-500 ♀	30	98,20	1677	33,3
5	Орпінгтон палевий ♂ x Арбор Айкерз ♀	30	97,88	1744	34,6
6	Орпінгтон палевий ♂ x Юрловська голос. ♀	30	96,64	1604	33,6
7	Юрловська голосиста	30	95,82	979	19,1
8	Орпінгтон палевий	30	94,50	795	16,3
9	Кобб-500	30	96,12	1812	36,4
10	Арбор- Айкерз	30	96,74	1782	35,4

Збереженість молодняку 1, 2, 3, 6, 9, 10-ї груп була приблизно Порівняльна характеристика досліджуваних поєднань проведена

за такими показниками, як збереженість поголів'я, динаміка середньодобового приросту живої маси та живої маси курчат в кінці терміну відгодівлі та виявлення зчепленого зі статтю маркера аутосексності. Зважували у всі вікові періоди одних і тих же особин в кожній групі.

однакова. Найбільший відхід спостерігався у 8-й групі (чистопородний Орпінгтон палевий).

За приростом живої маси кращими були поєднання: Юрловська голосиста ♂ х Орпінгтон палевий ♀, Орпінгтон палевий ♂ х Арбор Айкфз ♀, Орпінгтон палевий ♂ х Кобб-500 ♀, Орпінгтон палевий ♂ х Юрловська голосиста ♀.

Цей показник коливався від 33,3 г до 34,6 г. Із значно меншою інтенсивністю росли курчата порід Орпінгтон палевий та юрловська голосиста.

III. Приріст живої маси дослідного молодняку курчат в грамах за добу

№ групи	Варіант поєднання, порода, крос	Вік курчат. тижнів						
		1	2	3	4	5	6	7
1	Юрловська голосиста ♂ х Кобб-500 ♀	10,6	13,2	16,5	39,0	50,0	51,3	49,6
2	Юрловська гол. ♂ х Арбор-Айкерз ♀	10,7	13,7	17,0	41,5	47,5	50,9	48,9
3	Юрловська гол. ♂ х орпінгтон палевий ♀	9,7	14,3	16,3	37,9	49,0	62,2	49,2
4	Орпінгтон палевий ♂ х Кобб-500 ♀	10,3	13,5	16,8	40,9	52,8	52,5	46,7
5	Орпінгтон палевий ♂ х Арбор Айкерз ♀	9,8	14,3	18,4	44,9	51,3	57,2	46,3
6	Орпінгтон палевий ♂ х Юрловська гол. ♀	9,0	12,1	16,0	38,8	48,9	61,6	48,9
7	Юрловська голосиста	6,6	12,6	16,7	17,2	23,3	26,4	30,9
8	Орпінгтон палевий	4,9	8,7	11,9	15,0	18,6	25,1	29,9
9	Кобб-500	11,2	12,7	19,8	48,4	54,6	61,2	47,3
10	Арбор-Айкерз	9,8	12,6	19,2	40,0	54,9	62,8	50,1

Пік приросту курчат припав на 5 і 6 тижень.

IV. Результати анатомічного аналізу тушок дослідного молодняку

Комбінації порід, породна група	Стать	Перед забий на маса, г	Забійна маса				Маса потро- шеної тушки, г	Вихід потрошеної тушки до живої маси, %	Вихід							
			з пір'ям		без пір'я				м'яса		кісток		м'язи грудей		м'язи ніг	
			г	%	г	%			г	%	г	%	г	%	г	%
Орпінгтон ♂ х Кобб-500	♂	2300	2204	95,8	2165	94,4	1555	67,6	948,8	61,0	340	21,9	436,9	28,1	370	23,8
Орпінгтон ♂ хКобб-500♀	♀	2200	2105	95,7	2010	91,4	1545	70,2	927	60,0	240	15,5	420,2	27,2	410	26,5
Орпінгтон ♂ к Арбор-Айкерс ♀	♂	2292	2198	95,9	2149,9	93,8	1558,6	68,0	953,8	61,2	335,1	21,5	448,8	28,8	374	24,0
Орпінгтон ♂ х Арбор-Айкерс ♀	♀	2212	2110,2	95,4	2035	92	1772,7	71,4	1067,2	60,2	235,9	15,0	481,9	27,2	423	26,9
Юрловська гол. ♂ хКобб-500♀	♂	2284	2183,5	95,6	2128,7	93,2	16673	73,0	990,3	59,4	380,1	22,8	451,7	27,1	560,2	33,6
Юрловська гол. ♂ хКобб-500♀	♀	2196	2103,8	95,8	2000,6	91,1	1532,8	69,8	889	58,0	280,5	18,3	409	26,7	493,6	32,2
{Юрловська гол. ♂ х Арбор-Айкерс ♀	♂	2312	2212,6	95,7	2164	93,6	1697	73,4	1011,4	59,6	392	23,1	471	27,8	556,6	32,8
Юрловська гол. ♂ х Арбор-Айкерс ♀	♀	2114	2027,3	95,9	1940,7	91,8	1467,1	69,4	853,8	58,2	261,1	17,8	390,2	26,6	468	31,9
Орпінгтон ♂ х юрловська гол. ♀	♂	1815	1746	96,2	1640,8	90,4	1263,2	69,6	740,2	58,6	298,1	23,6	308,2	24,4	291,8	23,1
Орпінгтон ♂ х юрловська гол. ♀	♀	1706	1651,4	96,8	1535,4	90	1148,1	67,3	660,1	57,5	261,8	22,8	259,4	22,6	277,8	24,2
Юрловська гол. ♂	♂	1675	1610	96,1	1520	90,7	1125	67,2	639	56,8	215	19,1	255,6	22,8	350	31,1
Юрловська голосиста	♀	1450	1418	97,8	1296	89,4	963	66,4	535,4	55,6	190,7	19,8	220,5	22,9	296,6	30,8

З таблиці видно, що між курчатами різних груп поєднання та чистопородними існує відповідна різниця за м'ясними якостями. Вихід потрошеної тушки від живої маси досяг у групах:

♂ юрловська голосиста х ♀ Арбор Айкерз – 73,4%,

♂ юрловська голосиста х ♀ Кобб-500 – 73,0 %.

На високому рівні він був і в групах:

♂ орпінгтон палевий х ♀ Арбор Айкерз – 71,1 %,

♂ орпінгтон палевий х ♀ Кобб-500 – 70,2 %.

Півники значно перевищували курочок за виходом грудних м'язів, але поступалися їм наявністю внутрішнього жиру.

Найбільший вихід грудних м'язів був відзначений у групах: ♂ Орпінгтон палевий х ♀ Кобб-500 та ♂ Орпінгтон палевий х ♀ Арбор Айкерз, але різниця за цим показником з групами : ♂ Юрловська голосиста х ♀ Кобб-500 та ♂ Юрловська голосиста х ♀ Арбор Айкерз була незначною.

Результати досліджень показали, що генетичні дані є визначальними фактами поряд з умовами годівлі та утримання, яві вплинули на продуктивність птиці і, що генетичний потенціал порід і кросів регіону реалізується в наш час не повністю.

Крім того виявлено, що при схрещуванні юрловських голосистих курей непромислового типу (місцева популяція) з палевими Орпінгтонами чітко проявляється зчеплена зі статтю аутосексність. Птиця першого покоління має виражений м'ясо-яєчний тип, з рожевими ногами.

ГЕНОТИП

золотиста лінія
♂ орпінгтон палевий

X

срібляста лінія
♀ юрловська голосиста

ПОТОМСТВО

♂ м'ясо-яєчний тип
/Ss – сріблясто-сіре забарвлення

♀ м'ясо-яєчний тип
s/ – золотисте забарвлення

Додаткові ознаки:
/e^{BC}/ (у курчат жовтуватий пух з вузькими переривчастими плямами на голові)

/e^Y/ (добові курчата не мають ніяких темних плям і практично не відрізняються від курчат білих порід)

Додаткові ознаки:
/e⁺/ – дике забарвлення пуху у курчат. Інтенсивність залежить від дії інших алелів

/-s/ золотисте забарвлення пуху і пір'я, зчеплений зі статтю

Таким чином, нами вперше виявлено наявність аутосексності

(по типу колорсексності системи Ss – сріблястість – золотистість) при підборі плідників орпінгтон палевий до курок породи юрловська голосиста (непромислової місцевої популяції) і навпаки. Це відкриває можливості отримання міченого за статтю помісного молодняку м'ясо-яєчного типу.

Встановлено кращі поєднання порід, що забезпечують високі відгодівельні і м'ясні якості потомства. На наш погляд, у подальшому для створення високопродуктивного м'ясо-яєчного кросу для фермерських господарств доцільно використовувати птицю порід Орпінгтон палевий та юрловська голосиста як батьківські форми, а кроси Арбор-Айкерз та Кобб-500 – як материнські. Найбільш оптимальним шляхом для цього є створення репродукторного господарства на базі Сумської станції юних натуралістів.

Література:

1. Бородай В, Задорожній В., Коваленко В. Новий селекційний матеріал птиці для присадибних і фермерських господарств. – Тваринництво України, 1997 №7 СЛ2.
2. Боголюбский С.И. Селекция сельскохозяйственной птицы – М.: ВО Агропромиздат, 1991. – 284 с.

УДК 636.082.36.575.1

ВМІСТ ПОТУ І КОЛІР ЖИРОПОТУ ВОВНИ ТАВРІЙСЬКИХ МЕРИНОСІВ АСКАНІЙСЬКОЇ ПОРОДИ

І.А.АНТОНІК – аспірант,
М.В.ШТОМПЕЛЬ – д. с.-г. наук, професор, Національний
аграрний університет, м. Київ

Кращий варіант асканійських тонкорунних овець представляє таврійський внутрішньопородний тип, який створено шляхом селекції з використанням схрещування з австралійськими мериносами [6]. Піт належить до важливих кількісних показників маси руна і якісних характеристик жиропоту, що суттєво впливають на динаміку змін натуральних властивостей вовни [4]. Пожовтіння належить до найбільш поширених і недостатньо вивчених вад вовни, що виявляються на початкових етапах у вигляді небажаної пігментації жиропоту [1,5]. Колір жиропоту від бажаного білого і світлого до менш сприятливого кремового і небажаного жовтого та інших несвітлих відтінків залежить від багатьох факторів [3]. У цьому аспекті остан-